

'Ouders dragen onderwijsvrijheid'

Geert ten Dam: 'De laatste twintig jaar is steeds meer macht naar professionele besturen gegaan. We beginnen ons te realiseren dat we daarmee echt iets zijn kwijtgeraakt.'

Foto Mike Roelofs

DEN HAAG

In de nieuwe interpretatie van artikel 23 van de Grondwet stelt de Onderwijsraad ouders centraal. 'Het artikel moet bij de tijd kunnen blijven.'

VAN ONZE VERSLAGGEVER ROBIN GERRITS

Een onderwijslandschap dat niet gesteld is, maar meebeweegt met de tijd, dat is het ideaal van de Onderwijsraad. Waarbij scholen geregeld hun bestaansrecht toetsen bij hun belangrijkste partners: de ouders.

Afgelopen donderdag presenteerde de raad een langverwacht advies over artikel 23 van de Grondwet, het artikel waarin de vrijheid van onderwijs is geregeld. Het bestaat al bijna honderd jaar, en heeft veel meer invloed op de dagelijkse onderwijspraktijk dan de meeste mensen zich realiseren.

'Voor het beginnen van een school hoef je je niet meer tot de traditionele zuilen te beperken', vat

Geert ten Dam, sinds vorig jaar voorzitter van de Onderwijsraad, het advies samen. 'Het is goed als nieuwe scholen makkelijker toegang krijgen.'

Het bewuste Grondwetsartikel heeft nog steeds grote waarde, vindt Ten Dam. 'De vrijheid van onderwijs betekent keuzevrijheid voor ouders, die hen vanuit een levensvisie bindt aan de school.'

Maar de Onderwijsraad wil wel bij de tijd blijven: 'Artikel 23 spreekt van een 'vrijheid van richting', en daarmee worden tot nu toe de traditionele zuilen bedoeld: katholiek, protestant, islamitisch, enzovoort. Er zijn meer manieren om in het leven te staan. Steeds meer ouders kiezen voor een school vanwege een pedagogische visie of een nog relatief nieuwe levensbeschouwing. Als ze daarvoor genoeg draagvlak vinden onder andere ouders, en vooraf goed onderwijs kunnen garanderen, mogen ze het van ons proberen.'

'Want dat hebben we er nu nadrukkelijk aan toegevoegd: ieder kind heeft recht op goed onderwijs en een optimale start in de maatschappij. Daarom moet een school vóórdat ze geld krijgt van de overheid garanderen dat ze goed onderwijs geeft. Zo begrenst de onderwijskwaliteit de onderwijsvrijheid. Dat is nieuw.'

Is het niet beter dat stoude artikel 23 af te schaffen?

'Nee! In een stelsel met alleen openbare scholen hebben ouders geen recht zelf een school te beginnen. Zonder artikel 23 geen vrijheid van onderwijs. Het is geen dode letter.'

Waarom kwam de raad niet tien jaar geleden al met dit advies?

'Juist in de afgelopen tien jaar was

het onderwijs sterk in beweging. Er waren discussies over witte en zwarte scholen en of bijzondere scholen geen misbruik maken van hun recht leerlingen en leraren te weigeren, over orthodox islamitisch onderwijs en de democratische rechtsstaat.

'Een paar jaar geleden hebben we een verzoek van boeddhistisch onderwijs om als richting te worden erkend nog moeten afwijzen. De eis is namelijk dat die richting ook op andere plekken in de maatschappij herkenbaar is. Nu zeggen we: als voldoende ouders zo'n levensvisie hebben, heeft zo'n school maatschappelijk draagvlak. We hebben dat bewust niet in nieuwe richtingen omschreven; het artikel moet bij de tijd kunnen blijven.'

Wie is eigenlijk gebaat bij deze nieuwe interpretatie van artikel 23?

'Ouders vooral. Hun vrijheid om een school te beginnen op basis van levensvisie groeit. Zij zijn de dragers van de onderwijsvrijheid. Maar de laatste twintig jaar is steeds meer macht naar professionele besturen gegaan. We beginnen ons te realiseren dat we daarmee echt iets zijn kwijtgeraakt.'

En wie heeft er last van?

'De vanzelfsprekendheid verdwijnt dat een school in een nieuwe wijk een bepaalde grondslag krijgt op basis van de marktverdeling. Dus het schoolbestuur of de zuil die dacht aan de beurt te zijn, verliest invloed. Dat besef is er al wel. Ook in confessionele kringen is de tijd veranderd. Een bestuurder zei: een katholieke school is niet meer van de kerk. Zestig jaar geleden nog wel.'

Scholen moeten voortaan geregeld met de ouders kijken of die zich nog in de grondslag herkennen. Straks kan een school dus na zeventig jaar

rooms-katholiek te zijn geweest een andere grondslag kiezen?

'Dat kan. Als ons advies wordt overgenomen en ouders dat willen.'

En al die openbare en confessionele scholen in de grote steden, met veel allochtone kinderen, kunnen islamitisch worden?

'Ook dat kan, mits er openbaar onderwijs blijft bestaan. Maar denk niet te veel in stereotypen. Er zijn genoeg islamitische ouders die het juist belangrijk vinden dat hun kind naar een openbare of christelijke school gaat. Mensen hebben allerlei redenen om belang te hechten aan school.'

De recente incidenten, het meisje met de hoofddoek op de Volendamse school, de homoleraar op de reformatorische school, krijgen die voortaan een andere uitkomst?

'Neem de homoseksuele leraar. Natuurlijk wijzen we elke discriminatie van homoseksualiteit af. Tegelijkertijd is het voor enkele bijzondere scholen vanwege hun grondslag een probleem. Hier strijden twee grondrechten om voorrang: dat van de vrijheid van onderwijs en dat van de gelijke behandeling. De rechter bepaalt in die individuele gevallen welk recht voorrang krijgt.'

CV GEERT TEN DAM

1958

Geboren Eindhoven

1971 - 1977

VWO Titus Brandsma-lyceum in Oss

1977 - 1984

Pedagogiek en onderwijskunde,
Universiteit van Amsterdam (UvA)

1989

Promotie in Groningen

1999 - heden

Hoogleraar Onderwijskunde UvA

2011- heden

Voorzitter Onderwijsraad

GEERT TEN DAM IS GETROUWD EN
HEEFT TWEE KINDEREN.